

VIGYÁZZ, SZAKADÉK!

Németországban sok éve vonatra vártunk
A feleségemmel. Egy népirtás szemlélői,
Turisták Dachauban: de morbid!
Pláne, ha kiirtott indiánok utódja vagy.

Fura felülni a kibaszott vonatra,
A show indul, úticél Dachau. Nevettem
És nevettem: a 11.25-ös vonat
Pontban 11.25-kor futott be. Pedig

Egy német vonat sose legyen pontos,
Mondtam a feleségemnek. Dachauról,
Turistákról, népirtásról írtam korábban,
Most azon tűnődtem, mi változott. Elképzelem

A dachau-i ünnepélyes szelfiket. Néhány
Bárgyú mosoly: – Nézd, a népirtás is csak
Egy vidámpark! – A pokolba is, ha pénztől
És távolságtartástól csöpög, vidámpark

A népirtás. Hát hadd nevessek
A német vidámság ellentmondásos fogalmán!
Helyzet volt. Egy hétig próbáltam Münchenben,
Aztán Berlinben nevetetni a németeket.

Biztosan vicces fiúk, csak én nem találtam
Egyet sem. A színházban, ahol vicceltem,
háromszáz német ült, elmeséltem, hogy félttem
A pontos vonattól Dachauban. Nem nevettek.

Valaki fölállt: – Geronimót és az apacsokat
Borzalmas vonatokon vitték Arizonába,
Hullottak az úton Floridáig. – Igen – mondtam –,
De Amerikában késett minden népirtó vonat.

19

Nem nevettek. Nos, talán nem volt vicces,
Talán csak morbid és fura. És retteg Németország,
Hogy minden ismétlődhet újra, jó-jó,
Annyira retteg, hogy senki nem mer nevetni.

Értem én, de nem a legviccesebb népet irtották
Ki a bolygón? Tudom, most sokan
Azt gondolják, Sherman, te házalsz
A rasszista sztereotípiákkal. Nem vicces

Minden zsidó. Mire én: – Kibaszott
Milton Berle és kibaszott Joan Rivers,
Talán méltó vád, hogy zsidók találták fel
A viccet. Billy Crystal a tévében

Gyűjtést vezetett a Tolerancia Múzeumnak,
Azt tanácsolta: zsidót piramisjátékba senki
Ne hívjon. Nevettünk. Ő is. – Elnézést –
mondta –, ez új. Mármint a piramis

Régi. A vicc új. – Vicces, vicces, tudom,
Tudományos oka van, az emberek miért nevetnek
A tragédián. De ez sem vicces. A vicc nem észszerű.
A vicctől szaros a küszöböd. Jan Bohmermann

A német komikus, kigúnyolta a tévében
A török elnököt, vicces versikét írt
Arról, hogy „a kisebbségnek annyi, a kurdok
Szívnek, ütik a keresztényt. „Német komikus? –

Gondoljuk. – Na ne!” Aztán: „Vicces vers?
Na ne!” Meg nem mondanám, Bohmermann
És a verse vicces-e. De azt tudom,
Hogy német bíróság előtt felel, mert

Egy másik állam képviselőjét gúnyolta.
Merkel kancellár adta meg az eljárásra
Az engedélyt, hogy egy kibaszott német bíróság
Ítélje meg, joggal sértődött-e meg a török elnök.

Hm. Adna Obama engedélyt,
Hogy engem Amerikában helyezzenek vád alá,
Mert Merkelt vagy a török elnököt versben
Gúnyolom? Cruz vagy Trump adna biztosan,

Ha gúnyolnám Cruzt vagy Trumpot.
De én Német- és Törökországról beszélek,
Angela Merkelről beszélek, aki
Segget nyala a törökök elnökének,

Zárná le a határt, vetne véget
A menekültáradatnak Szíriából.
Mi a faszt mondhatnék erről a kibaszott szarról,
Ha tehetetlen vagyok, mint ti mind? Amikor

Németországban azt gondoltam, tudat alatt
Vagy fölött azért paranoiásak, mert újra
megtennék, újra lenne holocaust.
És megint, megint. A világ eseményeinek

Esetleges forгатaga diktálna. Adná
Az alkalom. Ezen a ponton jegyzem meg,
A Föld nevű vidámparkban örök
A genocídium. Eszembe Primo Levi

Jut. Aztán Geronimo. Szíria, a tuszik,
Bosnyák, horvát, maori emberek.
Mind őslakosok voltak valahol,
Az áldozatok listája követhetetlen,

Számuk tömérdek. Az örmény népirtásra gondolok.
Arra, hogy a törökök utána hivatalos
Közleményben tagadták. Törökországban börtön
Járhat azért, ha valaki genocídiumot

Emleget. Ha hangosan kimondja
Amit gondol. Fölidézem
Az estét a fehér
Amerikai liberális nővel –

21

A vacsora arra szolgált, hogy a helyi
Gay Filmfesztiválra gyűjtsünk.
A nő három barátját hozta, én
Egyet pajzsom az idegenek ellen.

Kellemes este volt, jó az étel,
A társaság, a társalgás politikáról.
Megbeszéltük a homoszexuális emberek
Sanyarú helyzetét. És a fehér nő, a szövetségesem,

Elítélte Amerika történetében a népiertást,
Mint én. Amerika tagadja, hogy legyilkolt
Minket, őslakókat. Ahogy a törökök
Az örmény népiertást tagadják.

Mire a fehér liberális amerikai nő nekem
Esett, hogy rágalmozom a törököket
És szentté avatom, aki örmény. Sipítva
Ecsetelte, milyen méltóságteljes, szép a török

Kultúra és a népe. – Kétségem sincs – mondtam –,
Milyen szépek és méltóságteljesek.
Sőt, biztosra veszem a szépségüket
És méltóságukat. Ahogyan azt is,

Hogy az emberi történelem során módszeresen
Gyilkolták le egymást a szép
És méltóságteljes népek, sokak
Aktív vagy passzív részvételével.

A vacsorának ezután hamar vége lett,
De a vita engem heteken át
Nyomasztott. Nem értettem, miért
Védi Törökországot egy liberális amerikai,

Történjen bármi az emberi jogokkal.
Kiderült aztán, a nő férje török,
elváltak, de az ex-férjvel közösen,
boldogan nevelik féltörök

Gyerekeiket. Megértettem végre,
Szezelemből védi Törökországot.
Így megy ez? Mi azt hisszük,
A népiptás oka a gyűlölet.

Talán így is kezdődik. De ami
Fenntartja, az már a szerelem.
Mert a népiptók saját szépségükbe
És méltóságukba szerelmesek.

Mert a népiptók gyengédsége olyan erős
Egymás iránt, hogy igazolja,
Másokkal milyen kegyetlenek.
A népiptónak is van szerető apja,

Anyja. A népiptó néha
Tükörbe néz. Látja a hétköznapi
Arcát. Hétköznapi ember
Dehogyan irt másokat!

Ilyet csak mondabeli szörnyek
Tesznek. De kár, hogy nem igaz!
Francba, ki a szörny? Te és én.
Te. És te. És te. És te. És te.

* 1966-ban született spokane indián, egy északnyugat-amerikai rezervátumban nőtt fel, és törzséből elsőként egyetemi diplomát szerzett. Regényíróként, költőként már régóta jegyzik, időnként filmeket csinál és performanszművészkedik is.